

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานีวิทยุพระพุทธรักษาวิทยาลัยพุทธชินราช นับเป็นอีกองค์กรหนึ่งทางพระพุทธรักษาที่มีการปรับปรุง และพัฒนาทั้งศักยภาพ ในด้านการบริหาร และพัฒนารูปแบบแนวนโยบายในการดำเนินการขององค์กร อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ตั้งอยู่บนจุดยืนด้านนโยบายหลักในการเป็นสถานีที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ และ สร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคม โดยได้มีการผลิตรายการวิทยุที่มุ่งเน้นให้บริการต่อสาธารณะ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความรู้ให้แก่ประชาชน อีกทั้งยังได้เปิดโอกาสให้กับคณาจารย์ นิสิต ของวิทยาลัยสงฆ์ รวมทั้งหน่วยงานและบุคคลในชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการ

ด้วยความเป็นสถานีวิทยุของของคณะสงฆ์พระพุทธรักษา คลื่น FM 90.50 MHz อยู่ในฐานะสื่อซึ่งแตกต่างจากสื่อวิทยุทั่วไป การบริการด้านสาระ และ ข้อมูลด้านธรรมะนับเป็นเป้าหมายที่สำคัญเพื่อเผยแพร่ ข่าวสาร และ องค์ความรู้ ที่หลากหลายเข้าสู่ชุมชน

ในปัจจุบันสื่อวิทยุมีตัวเลือกรวมมากมาย หากทางสถานีวิทยุพระพุทธรักษาวิทยาลัยพุทธชินราชดำเนินการจัดรายการในรูปแบบเฉพาะทางธรรมะแต่เพียงด้านเดียวย่อมส่งผลกระทบต่อในการตอบสนองต่อความต้องการในการรับฟังของกลุ่มผู้ฟังซึ่งจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยในอดีตต่าง ๆ บ่งชี้ว่านิยมฟังรายการที่หลากหลาย มีความบันเทิง เช่น บทเพลงต่าง ๆ ประกอบ หากดำเนินการในรูปแบบเดิมเน้นแต่ธรรมะและข้อมูลสาระอาจจะมีเพียง กลุ่มคนที่รับฟังเป็นกลุ่มเฉพาะที่ฟังเฉพาะเรื่องราวรายการธรรมะเท่านั้น ซึ่งรูปแบบการจัดรายการในลักษณะผสมผสาน สาระบันเทิงหรือ Edutainment อาจเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ

เพื่อความชัดเจนในคำตอบด้านพฤติกรรมการฟังของกลุ่มผู้ฟังในปัจจุบันของทางสถานีว่า ความต้องการในการรับฟังมีลักษณะเดียวกันกับผู้ฟังทั่วไปในประเทศหรือไม่จึงจำเป็นต้องดำเนินการวิจัยเพื่อหาบทสรุปในเชิงพฤติกรรมในการรับฟังของผู้ฟังสถานีวิทยุพระพุทธรักษาวิทยาลัยพุทธชินราชว่าสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินรายการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของทางสถานีหรือมีความแตกต่างมากน้อยเพียงใดเพื่อนำเอาข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง

รูปแบบการดำเนินรายการให้ตอบสนองต่อทั้งความต้องการของผู้ฟังและปรัชญาหรือนโยบายการดำเนินการของทางสถานีสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาวิทยาลัยพุทธชินราชได้ในอนาคต

การสำรวจในครั้งนี้มุ่งเน้น การศึกษากับ กลุ่มตัวอย่างหลัก สองกลุ่ม โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบ การรับฟัง รายละเอียดด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ความถี่ และ ช่วงเวลาที่นิยมรับฟัง รวมถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสอง เลือกรับฟังคลื่นวิทยุ

กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มผู้ฟังที่เป็นพระสงฆ์ ใช้เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ฟังทั้งหมด ข้อมูลที่ได้จะบ่งบอก รูปแบบ การรับฟัง รายละเอียดด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ความถี่ และ ช่วงเวลาที่นิยมรับฟัง รวมถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่าง เลือกรับฟังคลื่นวิทยุในภาพรวมทั้งหมด

กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มผู้ฟังทั่วไป(ที่ไม่ใช่พระสงฆ์)ในปัจจุบัน ใช้เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ฟังของสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชข้อมูลที่ได้จะบ่งบอก รูปแบบ การรับฟัง รายละเอียดด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ความถี่ และ ช่วงเวลาที่นิยมรับฟัง รวมถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่าง เลือกรับฟังคลื่นวิทยุในภาพเฉพาะกลุ่ม

สิ่งที่ได้คือการวิเคราะห์หาจุดเด่น ของบริการในปัจจุบันของสถานีวิทยุ รวมถึง การเปรียบเทียบหาส่วนที่ควรปรับปรุงหรือ ช่องว่างที่ผู้ฟังทั้งหมดต้องการ และสิ่งที่สถานีวิทยุของคณะสงฆ์สามารถจัดบริการได้ในปัจจุบัน

กลุ่มเป้าหมายหลักในการสำรวจความคิดเห็นครั้งนี้คือ กลุ่มผู้ฟังรายการวิทยุของสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชซึ่งย่อมมีความคิดเห็นต่อรูปแบบของรายการที่ทางสถานีฯได้ดำเนินการจัดรายการอยู่ในปัจจุบัน สะท้อนผ่านผลวิจัยเชิงพฤติกรรมจากการตอบแบบสอบถามเชิงปริมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้รับฟัง ข้อมูลเชิงพฤติกรรมศาสตร์ของผู้รับฟังอันได้แก่ความถี่ และรูปแบบการจัดรายการที่ผู้ฟังต้องการ ความคิดเห็นเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่สามารถนำมาพัฒนาการดำเนินงานของทางสถานีฯได้เป็นอย่างดี

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของกลุ่มเป้าหมายผู้รับฟังรายการวิทยุพระพุทธศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
2. เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงพฤติกรรมศาสตร์ของกลุ่มผู้รับฟังรายการวิทยุ ในด้านของความถี่ในการรับฟัง ช่วงเวลาในการรับฟัง และ รูปแบบรายการที่รับฟัง

3. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบข้อมูลที่รวบรวมและสังเคราะห์ได้กับรูปแบบรายการที่จัดอยู่ในปัจจุบันเพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการดำเนินการจัดรายการที่เหมาะสมกับผู้ฟัง

1.3 ขอบเขตงานวิจัยและกรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยพฤติกรรมการฟังวิทยุพระพุทธรศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชของพระสงฆ์และประชาชน ในครั้งนี้ มีขอบเขตครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน โดยมีเป้าหมายเป็นทั้งพระสงฆ์(ร้อยละ 25)และฆราวาส(ร้อยละ 75)ที่เป็นผู้ฟังรายการของสถานีวิทยุพระพุทธรศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชในปัจจุบัน เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์เช่น อายุ เพศ รายได้และอื่นๆ รวมถึง รูปแบบและพฤติกรรมการรับฟังวิทยุของเป้าหมายดังกล่าว

เมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวแล้วจึงนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับรูปแบบการดำเนินรายการของสถานีวิทยุพระพุทธรศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชในปัจจุบันว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างจากพฤติกรรมของกลุ่มผู้ฟังที่ทำการศึกษามากน้อยเพียงใด โดยใช้กระบวนการทางสถิติเชิงปริมาณเพื่อศึกษาเปรียบเทียบ

1.4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1. จัดตั้งทีมงานเพื่อทำการระดมความคิดในการวางรูปแบบการเก็บข้อมูล และ การประมวลผลข้อมูลที่ได้รับ พร้อมทั้งวิธีการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ
2. กำหนดวัน เวลา ในการลงพื้นที่ และ ดำเนินการลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บข้อมูลความคิดเห็นของผู้ฟังที่มีต่อรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงของพระสงฆ์
3. ดำเนินการประมวลผลข้อมูลที่ได้รับ พร้อมทั้งจัดทำเป็นรูปเล่มรายงาน ซึ่งในเล่มรายงานจะประกอบไปด้วยรายละเอียดในการปฏิบัติงาน ข้อมูลที่ได้รับ การประมวลผลข้อมูล ผลของข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลแล้ว การสรุปผลข้อมูลด้านความคิดเห็น และ แนวทางในการนำผลที่ได้รับไปใช้เพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของทางสถานีฯ
4. จัดส่งเล่มรายงานให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยที่ได้ อาจมีการใช้ปัจจัยควบคุม Control Variable เข้าช่วยในการวิเคราะห์ หรือ ใช้การคัดเลือกตัวอย่างที่ผลความน่าเชื่อถือทางสถิติในแง่ปริมาณในการศึกษาเปรียบเทียบค่าร้อยละตามการแบ่งประเภทกลุ่มตัวอย่างเชิงประชากรศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์

1.5 ข้อจำกัดในงานวิจัย

เนื่องจากพื้นที่ในการรับฟังคลื่นวิทยุวิทยุพระพุทธศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มีขอบเขตบางส่วนอยู่นอกเขตจังหวัดพิษณุโลกซึ่งไม่สะดวกต่อการดำเนินการวิจัยในแง่ของพื้นที่เก็บข้อมูลและการเดินทางจึงไม่สามารถเก็บข้อมูลในส่วนดังกล่าวได้

1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

คลื่นวิทยุพระพุทธศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช หมายถึงรายการวิทยุที่จัดและดำเนินรายการโดยวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช เพื่อเผยแพร่รายการเชิงธรรมะและสาระในการดำเนินชีวิต

กลุ่มผู้ฟัง หมายถึงผู้ที่รับฟังสถานีวิทยุวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ในปัจจุบันทั้งที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาส

ผังรายการ หมายถึง รูปแบบการดำเนินรายการในช่วงต่างๆของทางสถานีวิทยุวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

ผู้วิจัย หมายถึงตัวผู้วิจัยเองและทีมงานที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลทั้งหมด

ศึกษานันทนาการ หมายถึง การให้ความรู้ควบคู่ไปกับความบันเทิงมักใช้ในวงการศึกษายุคใหม่มีรากศัพท์มาจากภาษาอังกฤษว่า Edutainment

ยุคเรืองปัญญา หมายถึงยุคเฟื่องฟูทางด้านปรัชญาและการศึกษาต่างๆในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ทราบข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของกลุ่มเป้าหมายผู้รับฟังรายการวิทยุพระพุทธศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

2. ทราบข้อมูลเชิงพฤติกรรมศาสตร์ของกลุ่มผู้รับฟังรายการวิทยุ ในด้านของความถี่ในการรับฟัง ช่วงเวลาในการรับฟัง และ รูปแบบรายการที่รับฟัง

3. ได้มาซึ่งแนวทางในการพัฒนารูปแบบการดำเนินการจัดรายการที่เหมาะสมกับผู้ฟังจากการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลจากการวิจัยกับรูปแบบการจัดรายการวิทยุของสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช